

գիտին Ժ. Գ. Հատարին Յաւելուածին մէջ (էջ 47 — 62)։
Պրոֆ. Ենսէն՝ Հոփերէն է— Եոյերէն խորագրին ներքեւ՝
Հատեան. Հոյերէնի բառազաննին է. լեբրա-
կանութեան վայր էր ծառէ։ Այս խնդիրը աղայո-
րէն խոսելու եւ արհամարհելու խնդիր է։ Պրոֆ.
Ենսէնի գրութիւնը՝ որպէս կ'երեւայ, Հատարաւուն
հիման վրայ յեցած է եւ իրականութիւն է։ Այս-
տեհան է. միայն լուսաբանելու հանալու է, սխա-
ները չակելով՝ եւ նորանոր գիտեր ընելով։ Յի-
շեալ վերջին երկու մասնագիտական գրութեանցս
Հայերէն թերթիս ընթերցողաց պիտի ներկայա-
ցընենք։ — Հանդիսիս անցեալ թուականի մէկուն
մէջ գրեր էինք թէ Ա. Կուզեկիա Հայագետ տ-
նալիւրպիտը միտք ունի ուսումնայ վիպագիր Ահա-
րոնեանի երկերէն ընտիր կտորները բաժնեմբէնի
թարգմանելու։ Արգիւս Hlas (Չայի) լրագրին 84.
Համարէն սիսեալ բաժնեմբէնի վերանուած էր տե-
սենք Հայ վիպագրին Ռաշէ վեպիւր, իբր թերթին։
— Boston Post լրագրի Հրատարակեալ անցեալ-
ներն (Ապր. 24) Փորթմուզակնի Աստի բանա-
տեղութիւնն անգղ. թարգմանութիւնը (The
exile) որ կատարած է ծանօթ Հայերէնագիտու-
հին՝ Օր. Ալիս Ստոն Բլեքբլէ։

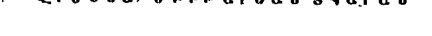
5. Լեւորդիս։ — Հայ լրագրաց կենսքը՝
ծնունդն եւ մահը առնկի կենսքին նմանցումն է.
եւ այս՝ շատ իրատացի կերպով։ Ամէն տարի, եւ
կարեւոր է ըսել՝ ամին ամիս, չարսեմ է եւ օր, նոր
թերթի մ' աշխարհ գալուն թմուկը կը լսենք, եւ
փոխադարձաբար նոյն շրջանով կ'իմանաք մահուան
զանգակնի ջղաշնչ կամ վերաբակն հրապարակէն
անձայն անհետացումը։ Այս թերթի մ' որոնց կեն-
ծաբանն շնչապառ ինչպէր մեզի ցաւ կը պատճառէ,
վասն զի Հայերութիւնն անկէ բուն մը կը շահէր,
օգուտն մը կը տեսներ, օր. աղ. «Գութան» գիտական
թերթը, որուն օգտակարութիւնը՝ Հայ երկրագործ
գաւառն մէկ մասին համար՝ անուրանալի է,
նիկ թական անձկութեան պատճառաւ. երկրորդա-
գոր մ'ըբաւ, որ կը տեսէ ցարգ։ Թէպէտ եւ
ցաւառաւուն ուրախութեամբ կը լսենք թէ խմբ.
որոշում է ամէն զոհողութիւններով աշխատիլ
թերթին կենսքն երկարելու՝ մենչեւ որ Ժողովուրդը
ձեռք կարկառէ։ Այս թերթի մ' որոնց ոչ թէ
չգոյութիւնը՝ այլ գոյութիւնը մեզի վիշտ միւթ է,
վասն զի անոնք Հայ լրագրութեան կեդրենն են։
Մեծ մեծ ու շարժողի խոստումներով հրապարակ
կ'իջնան եւ երկու երեք թերթի մամուլ տակէն գուրու-
քաշելով՝ ցորէն ետքը՝ կամ բաժնեգները
գրպանած՝ կծկիլ կը գնեն եւ կամ անկալուած
մամուլն չկարենալով շորթիլ՝ Խարսհատած
յուսահատած կը լսեն։ Ասոնք Հայ լրագրութեան
վարիւր կտորէն՝ ընթերցող Հատարութեան
Հայ լրագրութեան վրայ ունեցած Համարումն եւ
հաւատքը կորսնցընել տալէն զամբ ուրիշ բանի
չեն ծառայեր։ — Եփրատիս Հայ թերթերէն կը
տեղեկանաք թէ հոն «Լը-Բէր» անուն թերթ
մին ալ կը հրատարակուի. բայց մինչ «Լը-Բէրին»
միայն անունը յսեցնէր, լուրը տակաւն է։ —
Աղէքսանդրիոյ մէջ լոյս կը տեսնէ իւր անուն
հակառակն «Փելթի» շարքութիւնը. Գիթիակէն
մեզ կը սպասուի եւ ոչ թէ գաւառիկութիւն . . .

Կարծես թէ այս տարւան — առաջին անգամ լոյս
տեսնած — թերթերուն խմբագիրները խոցերնին
մէկ ըրած են իրենց լրագիրներուն բովանդակու-
թեան հակասող անուն մը գնեն։ Ահա ապացոյց
մ'եւս մեր բռածին։ Ի Զիկագոյ սիսեալ է հրատարա-
կուիլ «Դոփերէն» անուամբ մամուլէ մը, որ
կը բաղկանայ չէր փրեզդիկէրէն։ Չարքիւր էջը
աղբերուն կամ ծանոցումներուն յատկացումն է.
Առաջին երեսին վրայ գտնուած առաջին յայտ-
արարութիւնը՝ կրկնուած է երկրորդ երեսին մէջ։
Միւս բայց մնացած տեղերը զոցումն են կցկտուր եւ
անշահ տեղեկութիւններով։ Աւելորդ եւ ան-
նպատակ է կարծենք այս թղուկ թերթին հակա-
յիսանքով ալ դարպիւ։ Հեռաբերութեան համար
միայն օրինակ մը յառաջ բերենք։ Պրապարքոս
աշխարհածանօթ անունը գրուած է հոն «Փու-
թարքոս»։ Chicago քաղաքի ծանօթ անունն
անգամ անկարելի եղած է ուղիղ գրելը, ուր լոյս
կը տեսնէ այս գաճաճը. «Գայաւ», փոխանկ
«եկած», եւնի նման հայ. կոյտ սիսաներուն վրայ
խոցը չենք ուզեր ընել։ Այսպիսիներն ուրիշներուն
դոփերէն ըլլալու մարմնայն վարակուելէն յառաջ՝
լաւագոյն շէր ըլլաւ որ նախ եւ առաջ իրենց դերերը
դոփերէնէն . . . Այսպիսի անարարութեանց փո-
խարէն գտնէ պիտի կարենանք մեր ընթերցողներուն
նուշարքի (երբեմն վառնա) «Հայ-Բէր» եւ Ա-
ղէքսանդրիոյ «Ալաւ» վէս, թերթերուն ծնունդն
աւետալ, որոնք համակրայից ուղղութեան եւ
հիւսիսեղ բովանդակութիւն մ'ունին։ ՆՐՏԻԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՌԵՍՈՒՄԵՆԿԱՆ
ԳՐԱԿԱՆ — Պատմութիւն հայերէն լեզուի. 193:
ՊՏՏՄԱԿԱՆ — Շոքարթթութեան լրագրայինը մի
շամուտ կ'ըլլան հայ Եպիսկոպոսութեան վերու-
նորոգութեանը համար. 195: — Հայ կաթողիկէ
Ա. Եպիսկոպոսութիւնն ի Երմիւ. 199:
ԿՆՆՍՍԳՐԱԿԱՆ — Բժիշկ Դոկտ. Նահապետ Ռու-
սինեան (պատկերագրող). 201: — Կոլոտ. 205:
ՄՏՏՆՆԱԳՐԱԿԱՆ — Մ. Խորենացոյ պատմութեան
թամանակին մասին (թղթակցութիւն հայագետ
Փ. Կոնիքերի). 215:
ՆԶՈՒՐԱԿԱՆ — Աղաքիկի գաւառաբարադը.
218: — Ստոկաբարանկան Կնտադտութիւնը. 220:
ՍԵՆՏԵՆԵ
ԺԱՅԿՈՒԹՅՈՒՆ — 1. Եւով փիլիսոփան Հայոց աղ-
գային նկարագրին մասին. — 2. Վիճակագրոյ
Աղ. Վարժարանաց. — 3. «Սուտ-Խորենացոյ»
պաշտպանին. — 4. Գրական Նորոգութիւնը. — 5.
Լրագրական. 222:

ՀՐԱՍՏԱՐԱԿԻ ԵՒ ՊՏՏՄԱԿԱՆՆԵՐԻ ԽՐԱԿԱՆ
Հ. ԲՈՒՍԵՆԵՆ Գ. ՊԱՐՆԵՆ
ՎԵՆԵՆԱ, ՄԻԽԱԿԱՆԻՆ ԵՒ ՏԳՐԱՆ